

MUISTINHALLINTA

Stallings, Luku 7

1

Sisältöä

- Yleistä muistinhallinnasta (luku 7.1)
- Yksinkertainen muistinhallinta
 - a) kiinteät partitiokoot (luku 7.2)
 - b) dynaamiset partitiokoot (luku 7.2)
 - c) Buddy System (luku 7.2)
 - d) yksinkertainen sivutus (luku 7.3)
 - e) yksinkertainen segmentointi (luku 7.4)

Yksinkertainen =
prosessi aina kokonaan muistissa tai kokonaan levyllä

2

YLEISTÄ MUISTINHALLINNASTA

3

Fyysinen muisti

- Fyysinen muisti, 'sitä voi potkaista'
 - muistiavaruus
 - laitteisto (MMU, väylät) käyttää fyysisiä osoitteita
- Keskusmuisti
 - koodin + käsiteltävän datan suoritusaik. tallennus
 - joukko peräkkäisiä tavuja
- Tukimuisti
 - tiedon (ohjelmat, data) pysyvä tallennus
 - joukko peräkkäisiä lohkoja
- Siirto näiden välillä muistinhallinnan ja tiedostojärjestelmän leipätyötä
 - mahd. automaattisesti KJ:n toimesta

4

Looginen muisti

- prosessin osoiteavaruus
 - loogiset osoitteet eli virtuaaliosoitteet
- voi olla suurempi kuin fyysinen muisti
- kullakin prosessilla oma osoiteavaruus
 - osoitteet suhteellisia alun suhteen (0..MAX)
- sovellus jakaantuu loogisesti moduuleihin
 - ne voidaan tehdä eri aikoina, osoitteiden paikkaus linkityksessä
 - erilaisia käyttöoikeuksia
 - koodi R (vapaakäytisyys)
 - data R / W / RW
 - osa moduuleista tarkoitettu yhteiskäyttöön

5

Prosessin rakenne

- PCB
- Ohjelma-alue
- Data-alue
- Pino alueen lopussa
- Suhteellisia viittauksia prosessin omalla muistialueella

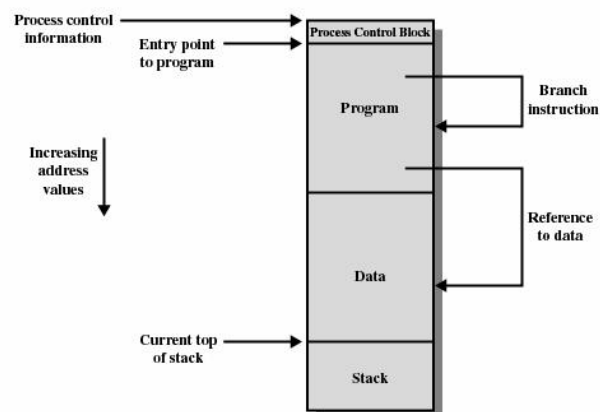

Figure 7.1 Addressing Requirements for a Process

Yleistä muistinhallinnasta

- Ytimelle voidaan sallia kiinteä paikka muistissa
 - voi käyttää suoraan fyysisiä osoitteita
- Loppu KJ:n muille osille ja sovelluksille
- KJ huolehtii siitä, että muistiin mahtuu mahdoll. monta prosessia
 - vapaan / varatun tilan hallinta
- Laitteisto huolehtii siitä, etteivät prosessit sotke toisiaan
 - MMU

7

Muistinhallinta: vaatimuksia

Vapaa sijoitettavuus

- Heittovaihto
 - KJ voi siirtää prosesseja välillä levyllä
 - KJ voi ottaa suoritettavaksi useampia prosesseja
 - prosessin paikka voi vaihdella suorituksen aikana
- Ohjelmoija ei voi tietää minnepäin muistia sovellus sijoittuu suoritusajana
 - suhteelliset osoitteet
- Viittaukset fyysiksi osoitteiksi viimeistään ennen muistinoutoa/talletusta

è Ajonaikainen osoitemuunnos MMU:ssa

8

Muistinhallinta: vaatimuksia

Suojaus

- Luvatta ei saa käyttää toisen muistialueita
- Osoitetarkistus käännoaikana mahdotonta
 - sovelluksen moduulit voidaan kääntää eri aikoina
 - prosessien sijainti voi vaihtua suoritusaikana
 - käskykanta voi sallia osoitustapoja, joissa osoite lasketaan suoritusaikana
- KJ ei voi sitä tehdä!

è Ajonaikainen laillisuustarkistus osittain MMU:ssa ja osittain KJ:ssa

9

Muistinhallinta: vaatimuksia

Yhteiskäyttö

- Sallittava yhteisen koodin / datan käyttö
 - suojauksista tinkimättä!
- Koodi ei muutu suorituksen kuluessa
 - vapaakäytisyys (reentrancy)
 - järkevämpää sallia koodin yhteiskäyttö kuin pitää muistissa useita kopioita
- Monet prosessit tekevät yhteistyötä muiden kanssa, joten niillä yhteisiä tietorakenteita
 - Esim. tuottajalla ja kuluttaja yhteinen puskuri

è käytä säikeitä, palvelupyyntöjä

10

YKSINKERTAINEN MUISTINHALLINTA

11

Yksink. muistinhallinta

= Prosessi kokonaan muistiin / levyllä

- Jos ohjelma > fyysisen muistin koko, sitä ei välttämättä pystytä suorittamaan
- Menetelmät:
 - a) kiinteä partitiointi
 - b) dynaaminen partitiointi
 - c) Buddy System
 - d) yksinkertainen segmentointi
 - e) yksinkertainen sivutus
- Katso ns. katoava kansanperinne
 - ei paljon käyttöä nykyisissä järjestelmissä
 - kuuluu kuitenkin KJ:n peruskäsitteistöön

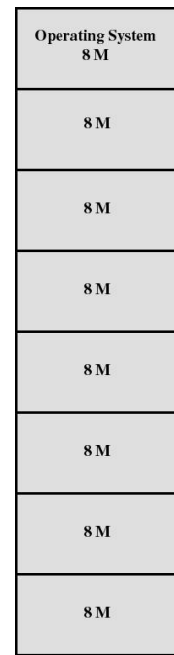
12

a) Kiinteät partitiot

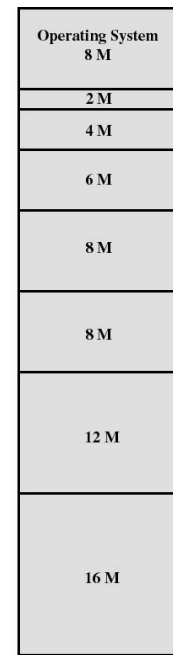
13

Kiinteät partitiot

- KJ (operaattori) jakoi muistin kiinteänkokoisiin partitioihin
- Varausalueet olivat kaikki yhtäsuuria tai niiden koot saattoivat vaihdella
- Ohjelma, joka oli pienempi tai yhtäsuuri kuin partitio, voitiin ladata ja ajaa ko. partitiossa

Equal-size partitions

Unequal-size partitions

Kiinteät partitiot

- Jos ei riittävän suurta vapaata partitiota, KJ teki tilaa heittovaihdolla
 - joku prosessi levyille
 - PCB jäi muistiin
- Jos ohjelma niin iso, ettei sopinut mihinkään partitioon, piti ohjelmoijan ratkaista tilanne
 - kerrostus (overlying)
 - "ohjelmoijan hoitama segmentointi"
 - vain osa ohjelmasta muistissa
 - piti koodata mitä osia (aliohjelmiä, 'segmenttejä') kullakin hetkellä muistissa ja missä kohdassa

15

Kiinteät partitiot

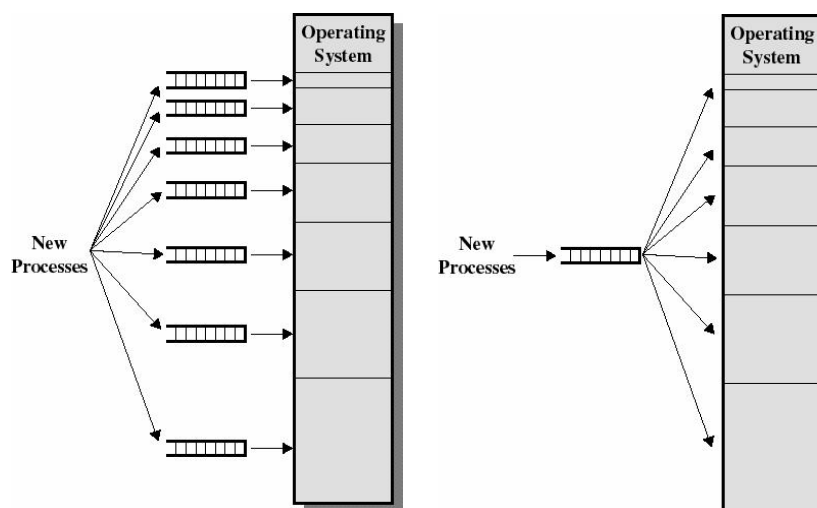
- Muistin käyttö melko tehotonta
 - varattiin aina kokonainen partitio, vaikka vähempikin olisi riittänyt
- Sisäinen pirstoutuminen (internal fragmentation)
 - partitioiden sisälle jäi tyhjää tilaa
 - vapaa tila yhdessä olisi saattanut riittää uudelle prosessille, mutta se ei ollut yhtenäisellä alueella

16

Kiinteät partitiot: Sijoitus

- Jos kaikki partitiot samankokoisia
 - jos vapaita, valitse joku niistä
 - jos kaikki varattuja, heittovaihda joku Blocked-prosessi levyille
 - tilaa vapautuu aina saman verran
- Jos partitiot eri kokoisia
 - valitse pienin partitio, johon prosessi sopii
 - yritti minimoida sisäistä pirstoutumista
 - a) erikokoisille partitioille omat prosessijononsa
 - partitiokoko yksi työn parametreista
 - b) yksi jono, josta valittiin johonkin vapaaseen partitioon₁₇

Kiinteät partitiot: Sijoitus

Kuva 7.3

18

b) Dynaaminen partitiointi

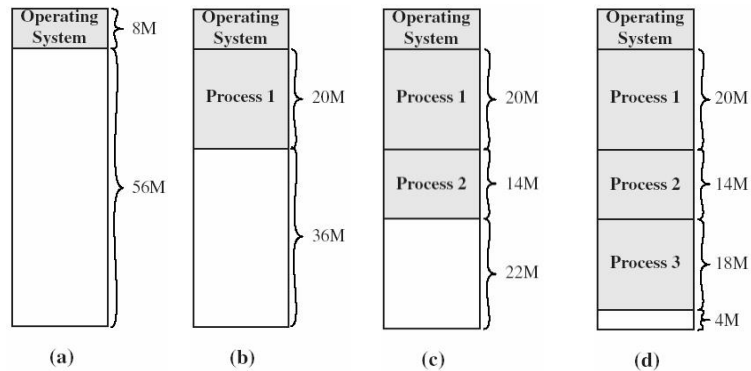
19

Dynaaminen partitiointi

- Ei etukäteen partitiointia
- Varausten koot ja lukumäärä vaihtelivat dynaamisesti prosessien tarpeiden mukaan
- Prosessille muistia vain sen verran kuin tarvitsi
- Ulkoinen pirstoutuminen (**external fragmentation**)
 - varausten / vapautusten tuloksena väleihin jäi pieniä vapaita alueita
- KJ tiivistä muistia välillä (**compaction**)
 - prosesseja siirrettiin, jotta vapaa tila yhteen kohtaan
 - yleisrasite

20

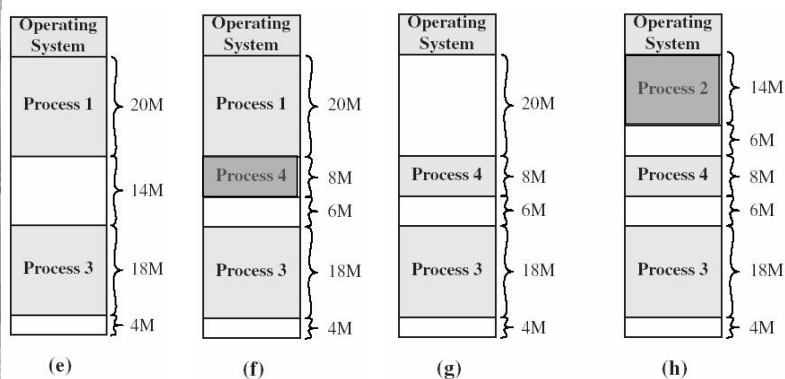
Dynaaminen partitiointi Kuva 7.4

- Vaiheessa (d) ei enää tilaa prosessille 4 , koko 8 M
- Jos kaikki 3 prosessia joutuivat Blocked-tilaan, KJ otti uuden P4:n suoritettavaksi

21

Dynaaminen partitiointi

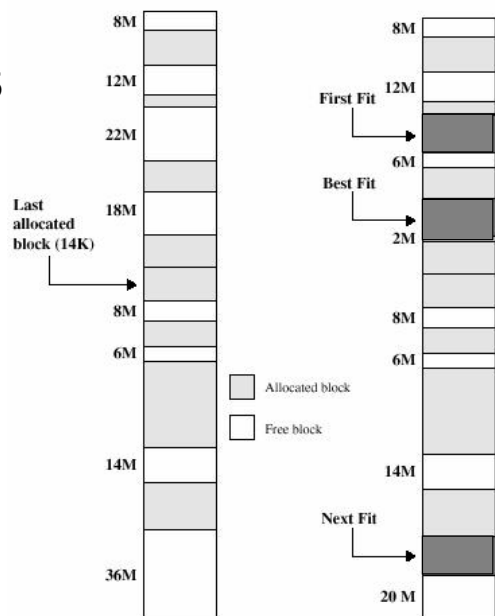
- Niinpä KJ heitti P2:n ulos (e) ja P4 sai sen paikan (f)
- Aikanaan P2 pääsi taas Ready-tilaan
- Kun muistissa ei Ready-prosesseja, KJ vaihtoi P2:n muistiin
- Tuloksena 3 pirstaletta: $6M + 6M + 4M = 14M$

22

Sijoitus Kuva 7.5

Mistä kohtaa varataan?

- Tavoitteena vähäinen tiivistämistarve
- Best-fit kooltaan sopivin
- First-fit ens. kooltaan riittävän suuri
- Next-fit jatka etsintää edellisestä kohdasta

Example Memory Configuration Before and After Allocation of 16 Mbyte Block

Paras sijoitusalgoritmi?

- First fit
 - yksinkertainen
 - helpoin toteuttaa tehokkaasti (paras)
 - isosta aukosta jää jäljelle isohko aukko
- Best fit
 - hyvä nimi, mutta tuloksena mahd. pieniä aukkoja
 - tuloksena nopeimmin pirstoutuminen
- Next fit
 - varaukset / aukot muistin loppuosaan
- Toteutus: linkitetty lista, jossa vapaat alueet koon tai osoitteen mukaisessa järjestyksessä
 - kumpi parempi?
 - (osoite,pituus) → ... → (osoite,pituus) →

Poistoalgoritmi

- Kun muistissa vain Blocked-prosesseja, kannatti ottaa uusi prosessi suoritukseen
 - ettei CPU jouten
 - heittovaihda joku levyllle
 - poistettava prosessi Blocked-Suspend-tilaan
 - uusi prosessi tilaan Ready-Suspend tai Ready
- Mikä pois, jotta saatiin sopivasti vapaata?
 - iso vs. pieni
 - sellainen, jonka vieressä iso tyhjä alue
 - pieni vs. suuri prioriteetti

25

c) Buddy System

26

Buddy System

- Kompromissi kahdesta em. menetelmästä
 - kiinteät partitiokoot, mutta dynaaminen jako partitioihin
 - ei haluta jättää pieniä tyhjiä tiloja
 - varaa pikkuisen enemmänkin kuin tarve vaatii
- Varausyksikön koko ilmaistaavissa 2:n potenssissa
 - suurin mahdollinen yleensä koko muisti
 - pienimmälle varausyksikölle joku minimikoko
 - yksinkertaistaa vapaiden alueiden kirjanpitoa
- Varaukset ja vapaiden alueiden yhdistely toteutettavissa tehokkaasti

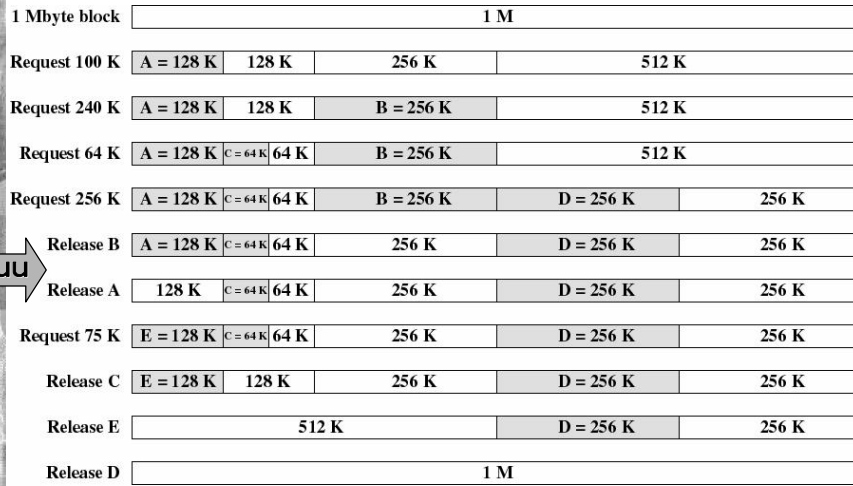
27

Buddy System

- KJ ylläpitää kustakin koosta omaa listaa
 - lista osoitteiden mukaisessa järjestyksessä
 - aluksi vain yksi suuri varausyksikkö
- Varaus
 - jos oikean kokoluokan listassa ei vapaata alkiota, jaa luokkaa suurempi alue kahdeksi pienemmäksi
 - toista tarvittaessa
- Vapautus
 - kun listassa kaksi fyysisesti vierekkäistä aluetta, yhdistä ne kokoluokkaa suuremmaksi alueeksi
 - toista tarvittaessa

28

Buddy System: esimerkki

Kuva 7.6

29

Buddy: varaukset puuna

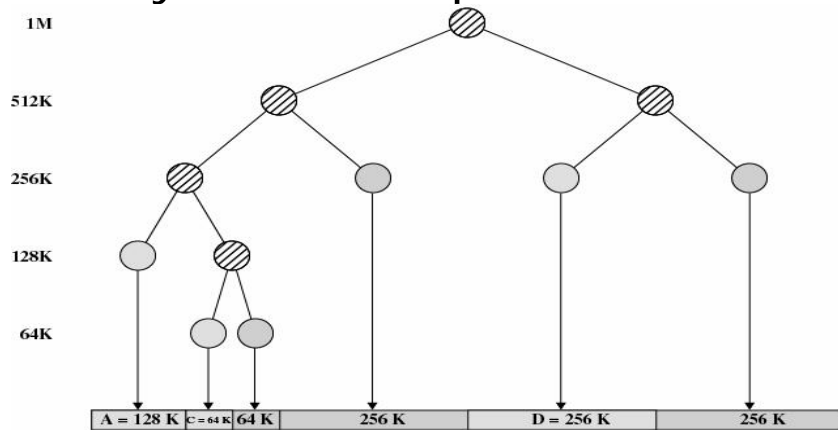

Figure 7.7 Tree Representation of Buddy System

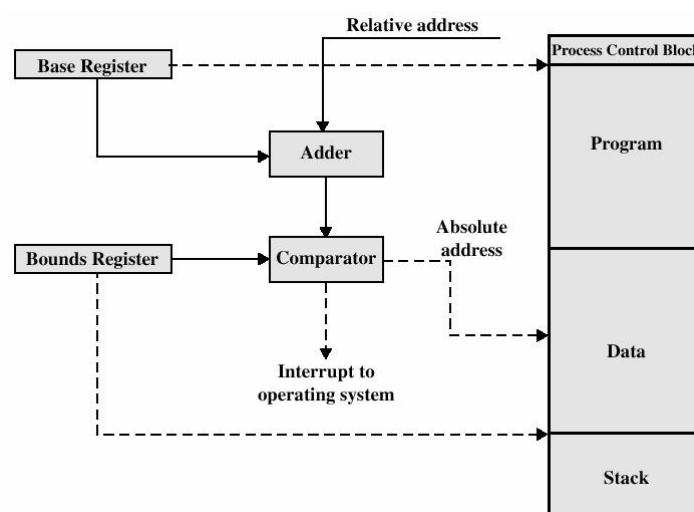
30

a) b) c) Osoitemuunnos

- Ohjelmassa loogiset osoitteet
 - kaikki suhteellisia sen alun suhteen
- Historia
Lataaja (KJ:n osa) muutti loogiset osoitteet fyysisiksi osoitteiksi samalla, kun latsi ohjelmakoodin muistiin
- Nykyaika
osoitemuunnos vasta käskyä suoritettaessa
- KJ:n ydin voi käyttää fyysisiä osoitteita, joten kun CPU suorittaa KJ:tä, osoitemuunnosta ei tarvitse tehdä

31

a) b) c) Osoitemuunnos Kuva 7.8

32

Laitteistotuki

- MMU:hun muunnosta ja suojaustarkistusta varten kaksi rekisteriä
 - ns. kanta- ja rajarekisteri
 - Base prosessin fyysinen alkuosoite
 - Limit prosessin loppuosoite (tai pituus)
- Kun prosessi suoritukseen, kopioidaan näille arvot PCB:stä
- **Fyys.osoite = loog.osoite + Base**
jos fyysinen osoite > Limit
aiheuta poikkeus 'virh. muistiosoite'
muuten
MAR <-- fyysinen osoite

33

d) Yksinkertainen sivutus

34

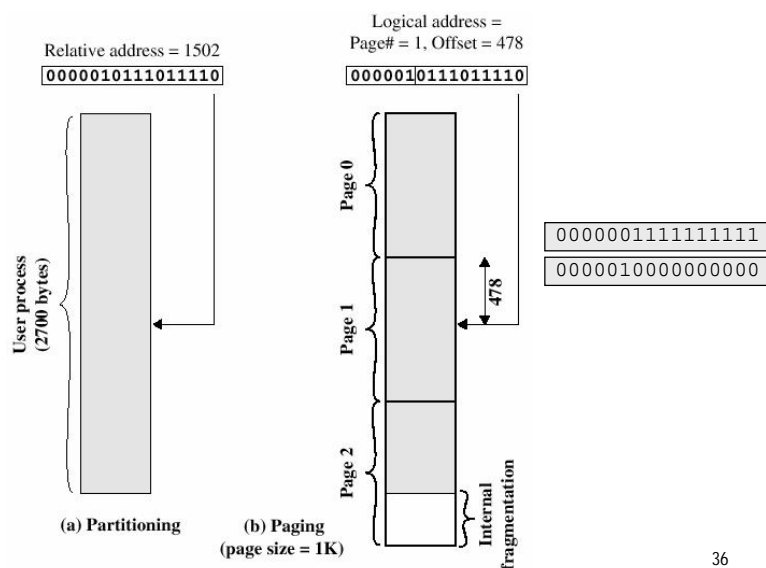
Yksinkertainen sivutus

- KJ varaa muistia sivutila kerrallaan (**page frame**)
 - kaikki samankokoisia
 - 'suhteellisen pieniä', esim. 1KB tai 4 KB
 - koko aina joku 2:sen potenssi
 - käsittely helppoa laitetasolla
- KJ käsittelee ohjelmaa sivuina (**page**)
 - sivu ja sivutila samankokoisia
- KJ sijoittaa prosessin sivut vapaisiin sivutiloihin
 - Kun käytössä yksinkertainen muistinhallinta, KJ tuo kaikki sivut kerralla muistiin / vapauttaa

35

Sivutus

Kuva 7.11

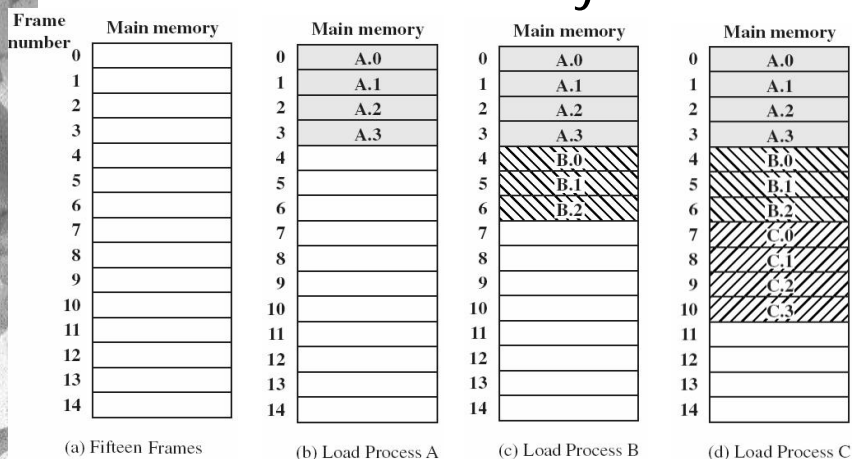
36

Yksinkertainen sivutus

- KJ pitää prosessikohtaista sivutaulua (**page table**)
 - PCB:ssä sivutaulun fyysinen alkuosoite
 - osoite MMU:hun, kun prosessi suoritukseen
 - alkiossa tieto sivutilasta, jossa ko. sivu majoillee
- Looginen osoite muodostuu nyt parista (sivunumero, siirtymä)
 - bittijonon alkupään bitit kertoo sivunumeron
 - bittijonon loppupään bitit siirtymän sivun sisällä
- Vain viimeinen sivu voi aih. pirstoutumista

37

Esimerkki muistin käytöstä

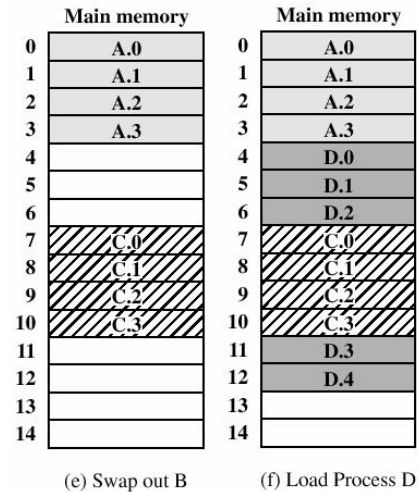
- (d) Prosessi D (5 sivua) ei sovi muistiin

38

Esimerkki (jatkuu)

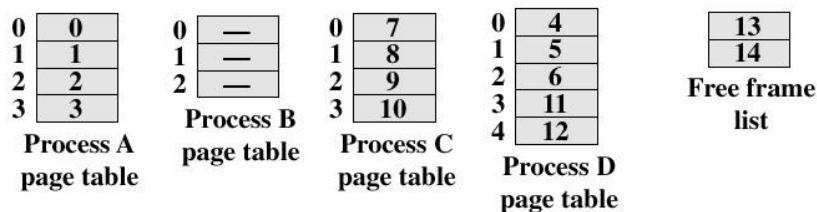
Kuva 7.9

- (e) KJ heittovaihtaa prosessin B levyille
- (f) KJ lataa prosessin D muistiin (5 sivua)
- Prosessin D sivut eivät sijaitse peräkkäin
- Ei ulk. pirstoutumista
- Sis. pirstoutumista keskim. 1/2 sivutilaa per prosessi

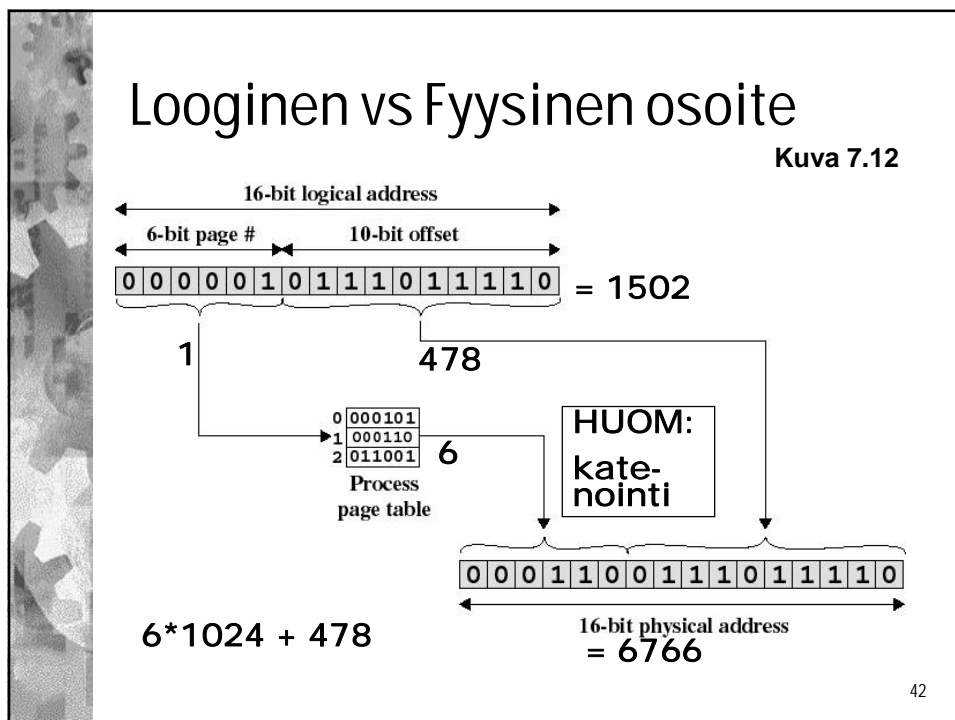
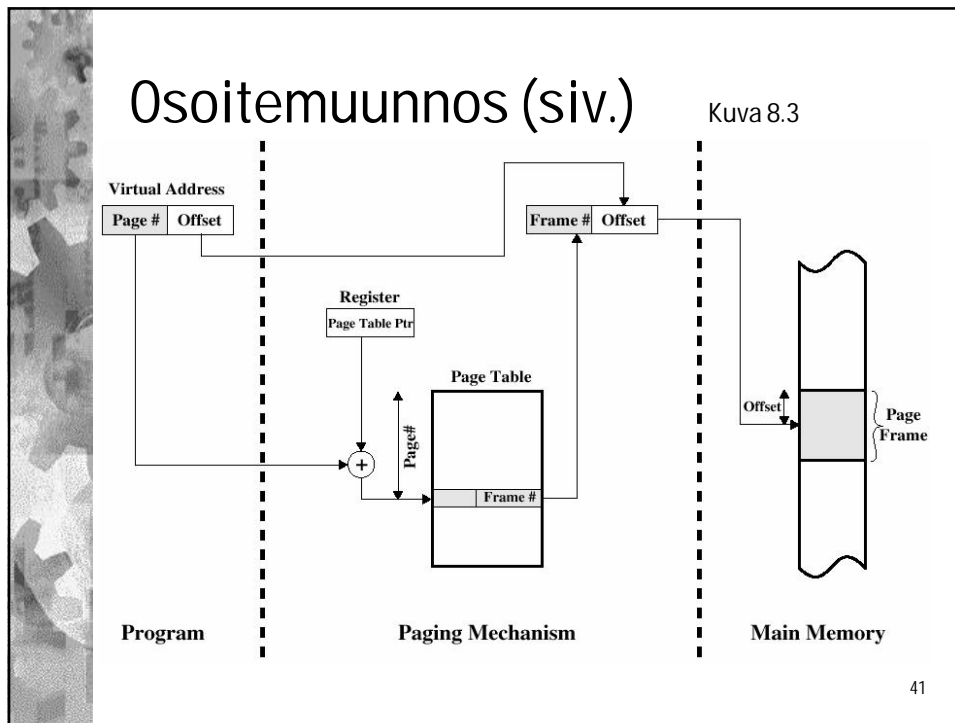
39

Esimerkin prosessien sivutaulut

- Jokaisella prosessilla ikioma sivutaulu
 - Sivutaulun alkiossa sen sivutilan numero, jossa sivu sijaitsee
- KJ:llä sivutilataulu (tai linkitetty lista), josta käy ilmi mitkä sivutilat vapaita

40

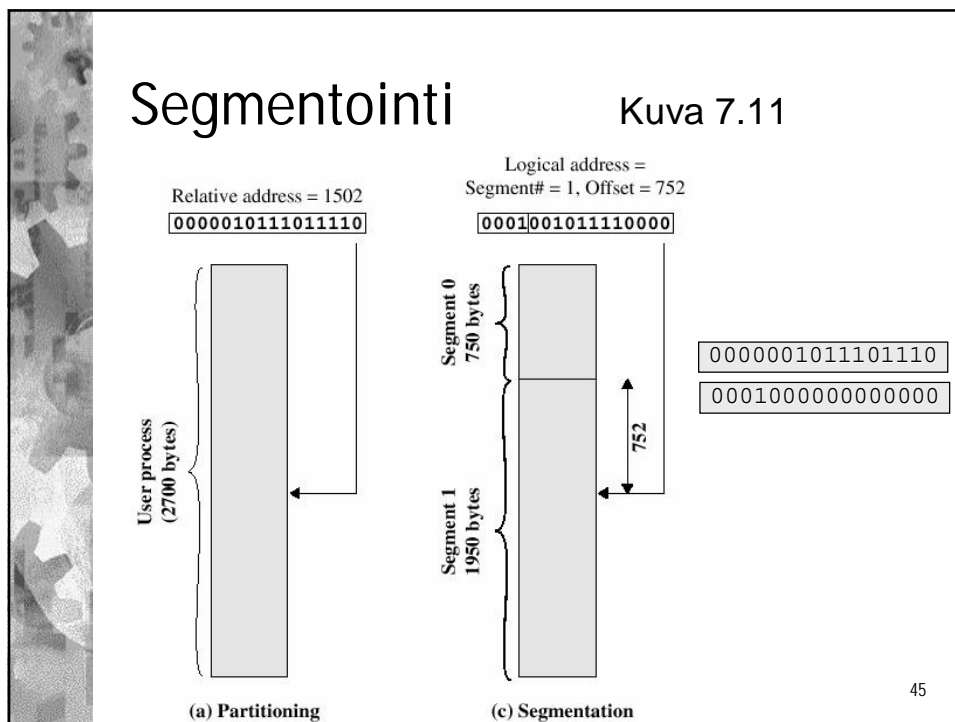
e) Yksinkertainen segmentointi

43

Yksinkertainen segmentointi

- Ohjelmoija tai kääntäjä jakaa ohjelman kooltaan erilaisiin loogisiin kokonaisuuksiin, segmentteihin
 - segmentti = esim. data-alue tai muutama aliohjelma
- Kääntäjä tuottaa koodia, jossa segmentin sisäiset loogiset osoitteet
 - osoite tavallaan muotoa (segmentti, siirtymä)
 - alkupään bitit kertoo segmenttinumeron
 - loppupään bitit kertoo siirtymän segm. sisällä
- Järjestelmässä yleensä segmentin maksimikoko

44

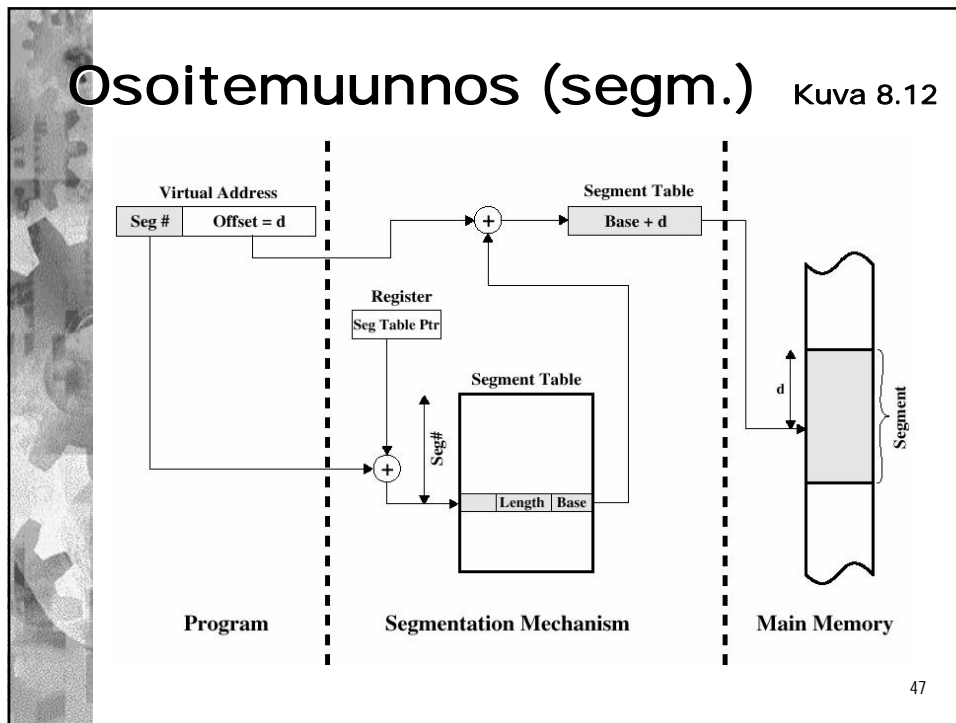

Yksinkertainen segmentointi

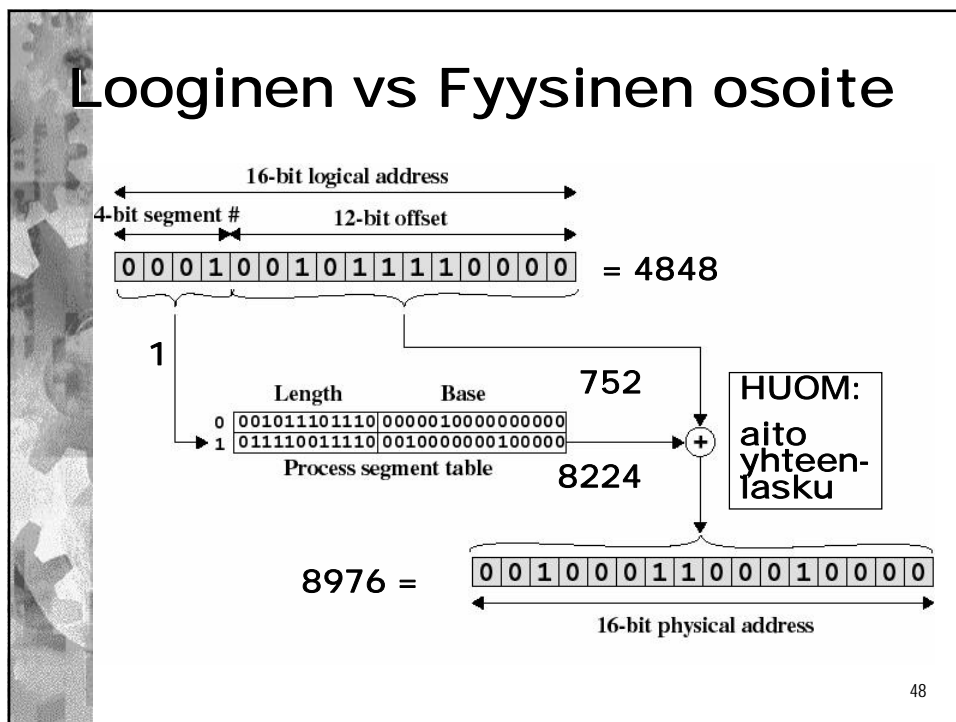
- Kun KJ lataa prosessin muistiin, se voi sijoitella segmentit vapaasti muistiin
 - kun käytössä yksinkertainen muistinhallinta, KJ tuo kaikki segmentit kerralla muistiin
 - muistia varataan aiemmin esitetyillä menetelmillä segmenttikohtaisesti
- KJ ylläpitää prosessin segmenttitaulua
 - PCB:ssä segmenttitaulun fyysinen alkuosoite
 - osoite MMU:hun, kun prosessi suoritukseen
 - alkioiden kunkin segmentin fyysinen alkuosoite (Base) ja pituus (Length)

46

Osoitemuunnos (segm.) Kuva 8.12

Looginen vs Fyysinen osoite

Arviointia

- Segmenttitaulun alkiossa alkuosoite ja pituus
 - segmentin kokoa helppo kasvattaa/pienentää dynaamisesti
 - saattaa vaatia segmentin uudelleensijoittamista
 - osoitteen oikeellisuus tarkistettavissa MMU:ssa
- Segmentti sopiva suojauksen yksikkö
 - ohjelmoija määrittelee segmentit ja käyttöoikeudet
 - käytötapa kopioitu segmenttitaulun alkioon
- Ongelmana muistin pirstoutuminen
 - segmentit eri kokoisia
 - muistin tiivistämistarve

49

Segmentointi vai Sivutus

- Pirstoutuminen
 - segmentointi aiheuttaa ulkoista, sivutus sisäistä
 - segmentoinnin yhteydessä muistin tiivistämistä
- Osoitemuunnos MMU:ssa
 - rekisteri, jossa segmentti-/sivutaulun fyys. osoite
 - segmentoinnissa yhteenlaskua (yht.laskulaitteistoa)
 - sivutuksessa katenointia (helppoa)

50

Segmentointi vai Sivutus

- Sivutus ohjelmoijalle näkymätöntä, segmentointi ei
- Segmentti suojauksen kannalta loogisempi yksikkö kuin sivu
- Segmentointi sopii hyvin rutiinien dynaamiseen linkitykseen (yhteiskäyttö helpompi järjestää)
- Miksei molemmat: Yhdistettävissä!

51

Yhteenveto

Menetelmä	kuvaus	vahvuudet	heikkoudet
Kiinteä partitio	Muisti jaettu etukäteen osiin. Prosessi vain yhdessä osassa.	helppo toteutus	sisäinen pirstoutuminen maksimi prosessimäärä rajoitettu
Dynaaminen partitio	Muistia varataan tarpeen mukaan. Prosessi vain yhdessä osassa.	ei sis. pirst. par. muistin käyttöaste	ulkoinen pirstoutuminen, tiivistämistarve
Buddy System	Muistinvar. dyn., mutta kiinteänkokoisina osina. Prosessi vain yhdessä osassa.	ei juurikaan ulkoista pirstoutumista	vähäinen sisäinen pirstoutuminen
Yks. segmentointi	Prosessi jaettu segmentteihin. Segm. sijoitettavissa vapaasti.	ei sis. pirst. par. muistin käyttöaste	ulkoinen pirstoutuminen
Yks. sivutus	Prosessi ja muisti jaettu sivuihin. Sij. vapaasti	ei ulk. pirst.	hyvin vähän sis. pirst. (vain viimeinen sivu)